

Верховний
Суд

Касаційний господарський суд

Огляд правових позицій КГС ВС у спорах, що виникають з правочинів щодо акцій, часток, паїв, інших корпоративних прав у юридичній особі

(рішення, внесені до ЄДРСР за період з 01.01.2021 по 01.06.2022)

Управління забезпечення роботи секретаря та суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів

Договір купівлі-продажу частки у статутному капіталі ТОВ

- ✓ Колегія суддів відхилила аргументи скаржника щодо неможливості застосування до спірних правовідносин загальних положень про купівлі-продажу, оскільки по-перше: ВП ВС у постанові від 08.09.2020 у справі № 916/667/18 та палата для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС у постанові від 07.10.2021 у справі № 925/1382/19, вирішуючи спори у подібних правовідносинах, виходили з того, що до договору купівлі-продажу частки у статутному капіталі ТОВ застосовуються загальні положення про купівлю-продаж; по-друге: норма ч. 1 ст. 692 ЦКУ містить загальне правило про оплату товару після його прийняття, і із змісту та характеру корпоративних прав не впливає неможливість застосування цієї норми до договору купівлі-продажу частки.

Постанова КГС ВС від 15.12.2021 у справі № 922/3274/20

Договір купівлі-продажу частки у статутному капіталі ТОВ (віндикаційні вимоги)

- ✓ Заявлені вимоги про визнання недійсними договору купівлі-продажу частки у статутному капіталі Товариства та акта її приймання-передачі, **за своєю суттю, є вимогами щодо оспорення правової підстави вибуття майна від особи, яка вважає себе його законним власником, як передумови для подальшого витребування цього майна у його нинішнього володільця** в порядку ст.387 або ст.388 ЦКУ.
- ✓ При цьому, оскільки в предмет доказування у спорі про витребування майна входить **встановлення обставин правомірності саме первісного відчуження спірного майна, як правової підстави для обґрунтування віндикаційних вимог**, спрямованих до нинішнього володільця майна, спір щодо встановлення таких обставин безпосередньо впливає на права та інтереси останнього, адже саме вказана особа, з огляду на наявний у неї майновий інтерес щодо захисту своїх права на спірне майно, є найбільш зацікавленою у повному та об'єктивному встановленні всіх обставин справи, та є належним процесуальним опонентом позивача, зокрема, і щодо встановлення обставин вибуття майна від останнього незаконно, поза його дійсною волею. Відтак, **незалучення до участі у зазначеному спорі дійсного володільця майна не відповідає приписам про змагальність сторін, визначеним положеннями ГПК України.**

Постанова КГС ВС від 02.02.2022 у справі № 910/16868/19

Договір купівлі-продажу частки у статутному капіталі ТОВ (інтереси спадкоємців)

✓ Оскільки договір купівлі-продажу частки укладений без урахування інтересів спадкоємців померлого учасника ПП, спрямований на незаконне заволодіння часткою останнього у статутному капіталі ПП, цей договір у частині умов про розпорядження особою - 4 часткою у статутному капіталі підприємства, яку успадкували зокрема позивачки (60% статутного капіталу), згідно з ч. ч. 1, 2 ст. 228 ЦКУ є **нікчемним**. Особа – 2 не позбавлений можливості відновити своє право, зокрема, пред'явивши вимогу до особи - 4, в якого придбав 100 % статутного капіталу ПП, замість можливих 40%. Визнання особою - 4 позовної вимоги про визнання нікчемним спірного договору купівлі-продажу не впливає на вказані висновки.

Постанова ВП ВС від 02.11.2021 у справі № 917/1338/18

Договір купівлі-продажу частки у статутному капіталі ТОВ (представництво)

- ✓ Позивач просив визнати недійсним договір купівлі-продажу його частки з огляду на те, що цей договір **укладено його представником з перевищенням повноважень**. У постанові за результатами перегляду судових рішень у цій справі КГС ВС зазначив таке.
- ✓ Дослідивши зміст довіреності, на підставі якої була продана частка, суди дійшли правильного висновку про те, що вказана довіреність повноваженнями щодо відчуження частки позивача у статутному капіталі ТОВ особу-1 не наділяє, оскільки не містить чітко визначені юридичні дії, які належить вчинити представнику, зокрема, продажу частки позивача у статутному капіталі товариства.
- ✓ Стаття 240 ЦКУ допускає можливість представника передати своє повноваження частково або в повному обсязі іншій особі. Та покладає обов'язок на представника повідомити про це особі, яку представляє.
- ✓ Однак, як встановлено судами, особою - 1 не надано належних та допустимих доказів повідомлення позивача, інтереси якого він представляв за довіреністю, про передачу своїх повноважень за вказаною довіреністю в порядку передоручення іншій особі довіреністю, посвідченою приватним нотаріусом та надання позивачу необхідних відомостей про особу, якій передані відповідні повноваження.

Постанова КГС ВС від 19.01.2021 у справі № 910/12791/19

Договір купівлі-продажу частки у статутному капіталі ТОВ (представництво)

- ✓ Згідно з ч. 3 ст. 238 ЦКУ представник не може вчиняти правочин від імені особи, яку він представляє, у своїх інтересах або в інтересах іншої особи, представником якої він одночасно є, за винятком комерційного представництва, а також щодо інших осіб, встановлених законом.
- ✓ При цьому словосполучення «у своїх інтересах» слід розуміти таким чином, що представник не може вчиняти від імені особи, яку він представляє, правочин щодо себе особисто (тобто бути стороною цього правочину) або іншим шляхом на шкоду інтересам довірителя, в тому числі на користь інших осіб, включаючи і тих, представником яких він одночасно є.
- ✓ Зазначена норма права передбачає також добросовісність поведінки особи-представника, який діє від імені іншої особи на підставі довіреності або в силу своїх повноважень.
- ✓ З огляду на викладене, встановивши, що особа - 1 **не повідомив позивача про вчинення передоручення, а також, що передоручення відбулось не в інтересах позивача, а у власних інтересах**, оскільки у останнього не було повноважень на відчуження частки позивача у статутному капіталі ТОВ та, відповідно, особа - 1 не міг передоручити такі повноваження іншій особі, суди дійшли обґрунтованих висновків про те, що оспорюваний договір направлений на реалізацію інтересів виключно однієї особи – відповідача особа - 1, що суперечить положенням ч. 3 ст. 238 ЦКУ, а тому наявні правові підстави для визнання оспорюваного правочину недійсним.

Постанова КГС ВС від 19.01.2021 у справі № 910/12791/19
(продовження)

Договір купівлі-продажу частки у статутному капіталі ТОВ (представництво)

- ✓ Правочин завжди має вчинятися в інтересах сторони, яку представляють, незалежно від того, вчиняється такий правочин з перевищенням наданих представнику повноважень, чи без такого перевищення.
- ✓ З метою забезпечення інтересів цієї особи представнику заборонено вчиняти представницький правочин у своїх інтересах або в інтересах іншої особи, представником якої він одночасно є.
- ✓ **Представник, який вчиняє правочин від імені довірителя сам с собою, завжди знаходиться в ситуації конфлікту інтересів**, адже інтерес різних сторін правочину не співпадає. Зокрема, у випадку укладення договору купівлі-продажу, інтерес продавця полягає у реалізації товару за найбільшу ціну, а інтерес покупця – за найменшу, інтерес продавця полягає у скороченні строків розрахунку, а покупця – у їх збільшенні, тощо.
- ✓ **У разі укладення представником правочину з самим собою довіритель не повинен доводити, що цей правочин укладено не в його інтересах, збитковість правочину, недобрросовісність чи нерозумність дій довірителя.** По суті, положення ч. 3 ст. 238 ЦКУ надають довірителю право визнати недійсним відповідний правочин, незалежно від того на яких умовах він укладений. На довірителя не покладається тягар доведення невідповідності умов такого договору, його збитковості. Його укладення не в інтересах довірителя презюмується.

Постанова КГС ВС від 01.12.2021 у справі № 908/3467/19

Договір купівлі-продажу частки у статутному капіталі ТОВ (розумна обачливість покупця)

- ✓ Суд критично оцінив твердження відповідача, що він не знав і не міг знати про те, що придбаває частку, щодо якої існували триваючі судові спори. При придбанні майна (частки у статутному капіталі) **покупець мав би проявляти розумну обачливість і дослідити історію вибуття майна у попередніх власників** – учасників товариства хоча б за останні три роки, що є стандартною діловою практикою при купівлі частки у статутному капіталі товариства, особливо у розмірі 100%.
- ✓ Оскільки ТОВ "Глобус» не проявило добросовісної та розумної обачності при придбанні частки у статутному капіталі ТОВ "Сатурн», а також пов'язано стійкими діловими стосунками з колишнім учасником товариства, завдяки протиправним діям якого позивача й було позбавлено права володіння часткою, ВС критично ставиться й до посилань скаржника на те, що оскаржуваними рішеннями порушується його право на мирне володіння майном та покладається на нього як на добросовісного набувача індивідуальний та надмірний тягар, внаслідок чого він змушений шукати способи компенсації своїх втрат.
- ✓ **Позивач, який є законним власником оспорюваного майна (частки у статутному капіталі), на момент розгляду цієї справи вже зазнав значних негативних наслідків у вигляді незаконного виключення зі складу учасників товариства, позбавлення права власності на частку без виплати справедливої компенсації, протиправного позбавлення його можливості протягом трирічного періоду реалізовувати свої корпоративні права, необхідності захисту своїх прав та інтересів у судах у двох судових процесах, у зв'язку з чим був змушений шукати способи компенсації своїх втрат та поніс індивідуальний та надмірний тягар.**

Постанова КГС ВС від 17.03.2021 у справі № 922/634/19

Договір купівлі-продажу частки у статутному капіталі ТОВ (момент виникнення права власності на частку)

- ✓ Право власності на частку у статутному капіталі ТОВ у третьої особи виникає з моменту укладення договору, якщо інше не встановлено домовленістю сторін. Закон не пов'язує момент виникнення права участі у ТОВ з моментом державної реєстрації відповідних змін у складі учасників ТОВ.
- ✓ Враховуючи, що в подальшому на підставі оспорюваного договору купівлі-продажу корпоративних прав від 07.02.2019 особа-1 здійснив відчуження 100% частки у статутному капіталі ТОВ на користь особа-2, суди дійшли правомірного висновку про те, що вказаний правочин не відповідає вимогам ст.203 ЦКУ, так як частка в розмірі 50% належала на праві власності особі-3 на підставі договору купівлі-продажу від 20.11.2018. **оскільки частка у статутному капіталі товариства може бути відчужена лише її власником, то оспорюваний правочин порушує права позивача.**

Постанова КГС ВС від 24.01.2022 у справі № 912/3711/19

Договір купівлі-продажу частки у статутному капіталі ТОВ (момент виникнення права власності на частку)

- ✓ При цьому відсутність в ЄДР відомостей про особу-З як учасника ТОВ не є перешкодою для захисту її порушених прав, оскільки, як було зазначено вище, момент виникнення у неї права власності на 50% частки у статутному капіталі ТОВ ставиться в залежність від підписання сторонами договору від 20.10.2018 та акта приймання-передачі частки, та не пов'язаний з моментом державної реєстрації відповідних змін у складі учасників ТОВ.
- ✓ Посилання скаржника на ч.5 ст.89 ЦКУ, ст.10 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» не спростовує факту набуття позивачем права власності на 50 % статутного капіталу товариства, яка в подальшому неправомірно була відчужена відповідачем-1 на користь скаржника за оспорюваним правочином, чим порушено право власності позивача на таку частку.

Постанова КГС ВС від 24.01.2022 у справі № 912/3711/19
(продовження)

Договір купівлі-продажу частки у статутному капіталі ТОВ (удаваний правочин)

- ✓ Позовні вимоги мотивовані тим, що метою укладення договору купівлі-продажу частки, який позивачка вважає фіктивним, було забезпечення майбутніх боргових зобов'язань особи-1 (на той час директора ТОВ) перед особою-2, а не продаж частки у статутному капіталі; грошових коштів за договором особа-3 не отримувала і не планувала отримати, оскільки сторони його уклали без намірів створити правові наслідки, та на момент його підписання мали інші цілі, ніж передбачені правочином.
- ✓ Оскільки позивач на момент підписання спірного договору був обізнаний з метою його укладення (забезпечення виконання зобов'язань за договором позики), а також йому були відомі всі обставини, які мають істотне значення для укладення договору, **застосування ст.229 ЦК виключається.**
- ✓ Оскільки воля сторін в удаваному правочині спрямована на встановлення інших цивільно-правових відносин, ніж ті, які ним передбачені, вирішенню підлягають питання правової природи оспорюваного правочину та характер спірних правовідносин сторін.
- ✓ Суди попередніх інстанцій не оцінили оскаржуваний правочин на предмет його удаваності, обмежившись спростуванням обставин його фіктивності та вчинення під впливом помилки та обману. Дійшли помилкового висновку, що корпоративний договір є окремим самостійним правочином, умови укладення якого не впливають на дійсність оспорюваного договору.
- ✓ Передчасними є висновки судів попередніх інстанцій як про правову природу оскаржуваного договору купівлі-продажу так і про його дійсність.

Постанова КГС ВС від 19.01.2022 у справі № 906/92/21

Договір купівлі-продажу частки у статутному капіталі ТОВ (неоплачена частка)

- ✓ Підставою звернення з позовом у цій справі було те, що при укладенні оспорюваного договору відчужувана частка у статутному капіталі ТОВ була неоплаченою та не могла бути відчужена позивачем. Судами встановлено, що на підтвердження своїх доводів про неоплаченість відчужуваної частки у статутному капіталі ТОВ, особа-1 надав суду копії фінансової звітності товариства. Подана фінансова звітність підтверджує формування статутного капіталу товариства та спростовує зворотні твердження позивача.
- ✓ Судами попередніх інстанцій інстанції враховано те, що **дії позивача**, який спочатку при укладенні оспорюваного договору надав державному нотаріусу довідку, яка підписана ним як директором ТОВ, відповідно до якої він володіє 100% статутного капіталу ТОВ та частка, що йому належить, сформована повністю; у Договорі підтвердив, що вклад (внесок) продавця сформовано за рахунок внесення грошових коштів; гарантував, що відчужувана за даним договором частка на момент укладання цього договору сплачена в повному обсязі; здійснив 02.04.2020 її відчуження на користь особа-2, чим фактично усвідомлював юридичні наслідки укладення такої правочину, а в подальшому вирішив звернутися до суду з даним позовом про визнання недійсним Договору, є **недобросовісними та такими, що суперечать його попередній поведінці**.

Постанова КГС ВС від 22.02.2022 у справі № 904/6293/20

Договір купівлі-продажу частки у статутному капіталі ТОВ (неоплачена частка)

✓ Керуючись наведеними принципами, та тим, що продаж частки у статутному капіталі (корпоративних прав) є виключним волевиявленням учасника товариства, у цьому разі позивача, що узгоджується з вимогами ст. 6, 627 ЦКУ і останній укладаючи Договір гарантував відсутність будь-яких обмежень щодо відчужених корпоративних прав, суди попередніх інстанцій дійшли обґрунтованого висновку про відсутність у даному випадку порушень приписів ст. 203 ЦКУ щодо загальних вимог укладення правочинів та відсутність підстав недійсності правочину, наведених у ст.215 ЦКУ.

Постанова КГС ВС від 22.02.2022 у справі № 904/6293/20
(продовження)

Договір купівлі-продажу частки у статутному капіталі ТОВ (оцінка частки)

- ✓ У нормах податкового законодавства (які відрізняються від норм цивільного законодавства), розрізняється поняття «рухоме майно» та «інвестиційний актив».
- ✓ Відтак частка у статутному капіталі (корпоративні права) відповідно до норм Податкового Кодексу України є інвестиційним активом. У той же час у чинному ПКУ відсутня вимога щодо проведення незалежної експертної оцінки при проведенні операцій з інвестиційними активами (в т. ч. при купівлі-продажу частки в статутному капіталі). А норма, передбачена п.173.4 ПКУ, не підлягає застосуванню до спірних правовідносин.
- ✓ Суди попередніх інстанцій також дійшли правильних висновків, що інші норми законодавства (ЦКУ, ГКУ, Закон «Про господарські товариства», Закон «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні») також не містять вимоги про обов'язковість проведення учасником незалежної оцінки його частки у статутному капіталі у разі її продажу.

Постанова КГС ВС від 26.01.2022 у справі № 910/21221/20

Договір купівлі-продажу частки у статутному капіталі ТОВ (оцінка частки)

- ✓ Особа-1 перед укладенням правочину не запитувала інформацію про фінансовий стан товариства в порядку, передбаченому ст.10 Закону «Про господарські товариства». Таким чином, не можна стверджувати про навмисне введення її в оману шляхом надання товариством недостовірної фінансової звітності. Якщо вона мала сумніви у достовірності фінансової звітності, то як учасник товариства могла ініціювати на загальних зборах проведення аудиторської перевірки.
- ✓ Особа-1 безпосередньо брала участь у загальних зборах учасників, на яких розглядалися питання щодо активів товариства, зокрема, щодо поділу нерухомого майна, яке, як вона стверджує, не було відображене у фінансовій звітності товариства. Рішення загальних зборів, з якого вбачається, що особа-1 з усіх питань порядку денного голосувала «за» та будь-яких коментарів або зауважень не висловлювала. Підписи учасників зборів на протоколі засвідчені нотаріально. Відтак, особі-1 перед укладенням спірного правочину було відомо про наявність у товариства майна, інформація щодо якого не була відображена у фінансовій звітності.
- ✓ З метою визначення ринкової вартості своєї частки у статутному капіталі товариства особа-1 могла замовити її незалежну оцінку, але не скористалася цією можливістю
- ✓ Визначивши ціну своєї частки у статутному капіталі ТОВ за номінальною вартістю, особа-1 скористалася своїм передбаченим законодавством правом вільного волевиявлення та свободи договору і, вочевидь, не мала наміру вказувати у Договорі ринкову вартість відчужуваної частки.

Постанова КГС ВС від 26.01.2022 у справі № 910/21221/20
(продовження)

Договір купівлі-продажу частки у статутному капіталі ТОВ (розрахунки)

- ✓ Суди виходили з того, що позивачем не спростовано обставин, вказаних у договорі, що на момент укладення договору відповідачем у повному обсязі здійснено розрахунок за частку. Судами також враховано, що сторонами в договорі не було обумовлено, в який саме спосіб здійснюється розрахунок, і що він має здійснюватися шляхом безготівкового переказу коштів на рахунок продавця. А тому відповідні посилання були відхилені судами як безпідставні. Доказів домовленості про здійснення безготівкового розрахунку між сторонами правочину позивачем в матеріали справи не надано. Натомість, представник відповідача в судовому засіданні зазначив, що такий розрахунок здійснювався в готівковій формі. А тому посилання скаржника на виписку з власного рахунку (де відсутній рух коштів щодо оплати за договором) були відхилені як необґрунтовані (в розумінні підстави заявленого позову). Крім того, суди зазначили, що несплата відповідачем вартості частки у статутному капіталі товариства може бути підставою для звернення з вимогою про сплату (стягнення) коштів, проте не є підставою для визнання правочину недійсним, який визнається недійсним на момент укладення.

Постанова КГС ВС від 21.09.2021 у справі № 910/6127/20

Договір купівлі-продажу частки у статутному капіталі ТОВ (розрахунки)

- ✓ Відповідач не мав відомостей щодо актуального банківського рахунку продавця, а остання не вчинила жодних дій по повідомленню своїх актуальних банківських реквізитів.
- ✓ З боку відповідача були вчинені дії для отримання актуальних банківських реквізитів позивача з метою проведення оплати за договором у спосіб, передбачений його умовами, а саме – шляхом безготівкового розрахунку.
- ✓ Враховуючи, приписи п.9.7 договору купівлі-продажу частки у статутному капіталі направлені відповідачем повідомлення на ім'я позивача вважаються врученими. У свою чергу продавець вважається обізнаною про дії ТОВ «Компанія з управління активами «Прогресивні інвестиційні стратегії», спрямовані на виконання умов договору щодо оплати ціни частки у статутному капіталі ТОВ «Агродім».
- ✓ Дії відповідача визнано апеляційним судом послідовними та спрямованими на досягнення обумовленого договором результату - сплату ціни частки на користь позивачки, у той час як дії позивачки - суперечливими, а їх добросовісність - сумнівною.

Постанова КГС ВС від 17.02.2022 у справі № 927/481/21

Договір купівлі-продажу частки у статутному капіталі ТОВ (розрахунки)

- ✓ Відповідно до п.8.3 договору купівлі-продажу частки у статутному капіталі учасники договору погодили, що сторона не несе відповідальності за порушення договору, якщо воно сталося не з її вини. Сторона вважається невинуватою і не несе відповідальності за порушення договору, якщо вона доведе, що вжила всіх залежних від неї заходів щодо належного його виконання.
- ✓ Справедливість, добросовісність та розумність є загальними засадами цивільного законодавства (ст. 3 ЦКУ). Зобов'язання має ґрунтуватися на засадах добросовісності, розумності та справедливості (ч. 3 ст. 509 ЦКУ).
- ✓ Таким чином, ВС погоджується з висновками АГС про те, що покупець за договором не зміг виконати своїх грошових зобов'язань через неприйняття продавцем його виконання, а не з вини відповідача, що виключає можливість задоволення вимоги позивача про витребування частки на її користь.
- ✓ Враховуючи встановлені судом обставини щодо того, що позивач ухилявся від отримання поштових переказів від відповідача та від отримання коштів, покладених відповідачем на депозит нотаріуса, позивачем не здійснено повідомлення реквізитів свого актуального банківського рахунку, на який відповідач міг направити оплату за придбану частку у статутному капіталі, враховуючи положення ст. 613 ЦКУ, висновки АГС про відсутність правових підстав для застосування до спірних правовідносин ч. 4 ст. 694 ЦКУ та задоволення позову про витребування від відповідача частки у статутному капіталі ТОВ на користь позивача є законними та обґрунтованими.

Постанова КГС ВС від 17.02.2022 у справі № 927/481/21
(продовження)

Договір купівлі-продажу частки у статутному капіталі ТОВ (акт приймання-передачі частки)

- ✓ Сторони у цій справі не оспорювали факт переходу права власності на частку від особи-1 до особи-2. Спир стосується лише визначення правової природи правочину, на підставі якого була відчужена частка (купівля-продаж чи дарування).
- ✓ В матеріалах справи міститься надана позивачами копія нотаріально-посвідченого акту приймання-передачі частки у статутному капіталі ТОВ від 14.12.2020, в якому зазначено, що цей **акт складено на виконання договору купівлі-продажу частки** у статутному капіталі товариства від 14.12.2020.
- ✓ ВС зауважив, що акт приймання-передачі як такий не має ознак правочину у розумінні ст. 202 ЦКУ, а є лише первинним документом, який посвідчує факт існування між сторонами відповідних правовідносин, зокрема, відносин купівлі-продажу. Відтак **акт є належним доказом укладення сторонами договору купівлі-продажу**.
- ✓ ВС погодився з висновками судів попередніх інстанцій про те, що **сам факт наявності посилання у акті приймання-передачі на договір купівлі-продажу вірогідно свідчить про існування між сторонами саме відносин купівлі-продажу, а не дарування**.

Постанова КГС ВС від 23.02.2022 у справі № 922/2182/21

Договір купівлі-продажу частки у статутному капіталі ТОВ (акт приймання-передачі частки)

- ✓ Позиція та доводи скаржниці щодо неукладення договору купівлі-продажу частки суперечать доказам та її позиції в інших судових справах, що свідчить про наявність **суперечливої поведінки, намагання ввести суд в обману.**
- ✓ Скаржниця не надала жодного доказу на підтвердження своїх тверджень щодо отримання частки у дар. Відсутність родинних чи інших зв'язків, зрозумілого мотиву укладення договору дарування майна є ознакою удаваності правочину дарування.
- ✓ Скаржниця жодним чином **не пояснила, які саме мотиви існували у особи-1 для дарування їй частки** через чотири роки після смерті її чоловіка, з яким нібито у нього були дружні стосунки. Скаржниця не довела, що між нею та дарувальником існували родинні, дружні, ділові чи інші стосунки, які б пояснили причину укладення такого правочину.
- ✓ Отже, суди попередніх інстанцій, керуючись стандартом «вірогідності доказів», дійшли обґрунтованого висновку про те, що **позивачка набула право власності на частку на підставі договору купівлі-продажу**, така купівля-продаж частки відбулася за її номінальною вартістю.

Постанова КГС ВС від 23.02.2022 у справі № 922/2182/21
(продовження)

Фраудаторний правочин

- ✓ Формулювання «**зловживання правом**» необхідно розуміти як суперечність, оскільки якщо особа користується власним правом, то його дія дозволена, а якщо вона не дозволена, то саме тому відбувається вихід за межі свого права та дію без права. Сутність зловживання правом полягає у вчиненні уповноваженою особою дій, які складають зміст відповідного суб'єктивного цивільного права, недобросовісно, в тому числі всупереч меті такого права.
- ✓ Правочини, які укладаються учасниками цивільних відносин, повинні мати певну правову та фактичну мету, яка не має бути очевидно неправомірною та недобросовісною. Правочин не може використовуватися учасниками цивільних відносин для уникнення сплати боргу або виконання судового рішення.
- ✓ Відтак будь-який правочин, вчинений боржником у період настання у нього зобов'язання із погашення заборгованості перед кредитором, внаслідок якого боржник перестає бути платоспроможним, **має ставитися під сумнів у частині його добросовісності та набуває ознак фраудаторного правочину** (правочину, що вчинений боржником на шкоду кредиторам).

Постанова КГС ВС від 02.02.2022 у справі № 922/1474/21

Фраудаторний правочин

- ✓ Обираючи варіант добросовісної поведінки, боржник зобов'язаний піклуватися про те, щоб його юридично значимі вчинки були економічно обґрунтованими. Також поведінка боржника, повинна відповідати критеріям розумності, що передбачає, що кожне зобов'язання, яке правомірно виникло, повинно бути виконано належним чином, а тому кожний кредитор вправі розраховувати, що усі існуючі перед ним зобов'язання за звичайних умов будуть належним чином та своєчасно виконані. Добросовісний боржник повинен мати на меті добросовісне виконання усіх своїх зобов'язань, а в разі неможливості такого виконання - надати справедливе та своєчасне задоволення (сатисфакцію) прав та правомірних інтересів кредитора.
- ✓ Судами встановлено, що на час укладання спірних договорів про відчуження часток у статутних капіталах ТОВ «Будівельник» та ТОВ «Елат» особа-1 не виконав своїх зобов'язань за рішенням суду у зв'язку з відсутністю у нього в достатній кількості грошових коштів або майна за рахунок якого можливе звернення стягнення.
- ✓ За наявності зазначених обставин, особа-1 уклав договори, спрямовані на відчуження належного йому майна, а саме: часток у статутних капіталах ТОВ на користь особа-2, який є чоловіком його сестри
- ✓ На підставі вищевикладеного ВС погоджується з висновками ГС про наявність підстав для задоволення зустрічного позову ТОВ "Фінансова компанія "Форінт" про визнання недійсними договорів купівлі-продажу часток у статутному капіталі укладених між особа-1 та особа-2.

Постанова КГС ВС від 02.02.2022 у справі № 922/1474/21
(продовження)

Переважне право купівлі частки у статутному капіталі ТОВ, акцій АТ (договір дарування)

- ✓ Право учасника на відчуження своєї частки (її частини) обмежене переважним правом інших учасників товариства на придбання цієї частки (її частини). Водночас, переважне право на придбання частки (її частини) інших учасників товариства також не є абсолютним та має певні межі - воно не поширюється на правовідносини, в яких частку (її частини) відчужують безоплатно (зокрема, шляхом дарування).
- ✓ Надавши належну оцінку наявному у матеріалах справи договору, суди встановили, що він **не є договором купівлі-продажу, оскільки не є взаємним, консенсуальним та відплатним. Натомість, встановили, що вказаний договір є договором дарування**, адже засвідчує саме безоплатний перехід (дарування) у власність частки, яка становить 90% у статутному капіталі ТОВ. Також суди встановили відсутність в матеріалах справи доказів проведення будь-яких розрахунків між сторонами договору та зазначили, що у судовому засіданні власник частки вказав, що він вступав на державну службу і тому прийняв виважене та свідоме рішення подарувати своєму товаришу частку у статутному капіталі ТОВ, а не продати її.

Постанова КГС ВС від 22.12 2021 у справі № 918/548/21

Переважне право купівлі частки у статутному капіталі ТОВ, акцій АТ (договір дарування)

- ✓ Відчуження за власним, вільним волевиявленням учасником товариства своєї частки третій особі за договором дарування і прийняття її останньою не суперечить вимогам чинного законодавства, а саме статтям 627, 717 ЦКУ.
- ✓ Також безоплатний перехід від особи - 1 до особи - 2, які перебувають у дружніх відносинах, частки в статутному капіталі ТОВ (дарування), не суперечить принципам добросовісності, справедливості, не створює істотного економічного дисбалансу та не погіршує становище позивача, частка якого з цим переходом не змінилась.
- ✓ Помилкове зазначення сторонами у назві договору його як договору купівлі-продажу, не спростовує того, що останній є саме договором дарування, адже про це свідчать умови цього договору.

Постанова КГС ВС від 22.12 2021 у справі № 918/548/21
(продовження)

Переважне право купівлі частки у статутному капіталі ТОВ, акцій АТ (договір дарування)

- ✓ Лише у разі порушення переважного права учасника ТОВ, останній набуває права вимагати в судовому порядку переведення на себе праві обов'язків покупця частки (частини частки).
- ✓ Суди попередніх інстанцій встановлено, що умовами договору дарування не передбачено, що за отримання (набуття у власність) частки у статутному капіталі ТОВ набувач частки передає учасникові ТОВ певну грошову суму.
- ✓ При цьому, судами зазначено, що будь-які докази проведення розрахунків між сторонами договору дарування відсутні у матеріалах справи та не надані учасниками справи.
- ✓ В свою чергу, учасник ТОВ зазначив, що він є хрещеним батьком набувача частки, та тривалий час планував відійти від участі у ТОВ, тому прийняв виважене та свідоме рішення подарувати похресникові частку у статутному капіталі ТОВ.
- ✓ Суди також встановлено, що дії учасника ТОВ щодо дарування частки в статутному капіталі ТОВ не суперечать статуту товариства та нормам статей 20, 21 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю».

Постанова КГС ВС від 07.09.2021 у справі № 911/106/20

Переважне право купівлі частки у статутному капіталі ТОВ, акцій АТ (договір дарування)

- ✓ Позивач мав довести існування дійсного наміру акціонера передати акції ПрАТ новому власнику на оплатній основі та вартість таких акцій. А відповідачі (сторони договору дарування) мали довести справжність своїх намірів щодо безоплатного передання у дар акцій.
- ✓ Суди попередніх інстанцій встановили, що укладений відповідачами договір дарування відповідає вимогам закону щодо договору дарування, зокрема статтям 717, 718 ЦКУ. Зокрема, договір не містить положень щодо оплатності (передачі набувачем акцій коштів або іншого майна в обмін на отримані ним акції), що є характерним для договорів купівлі-продажу.
- ✓ Такі висновки судів попередніх інстанцій є помилковими та нелогічними. **Удаваний правочин не може містити ознак того правочину, який сторони намагаються приховати.**
- ✓ Так, сторони удаваного договору дарування вочевидь будуть приховувати від інших осіб свою домовленість про відчуження майна за плату, факт отримання такої оплати тощо.
- ✓ Тому встановити факт усної домовленості про оплату та сам факт оплати, яка зазвичай відбувається у готівковій формі та за відсутності свідків, або з використанням інших, більш складних способів, дуже складно або неможливо.

Постанова КГС ВС від 13.10.2021 у справі № 912/3747/20

Переважне право купівлі частки у статутному капіталі ТОВ, акцій АТ (договір дарування)

- ✓ Відтак, **доведення удаваності правочину відбувається** не лише шляхом аналізу змісту укладеного правочину (удаваність якого доводиться позивачем), а за допомогою інших, непрямих доказів (зняття обдарованим готівки з банківського рахунку, укладення ним договору займу, публікація оголошень про продаж предмету, який потім був подарований, відсутність родинних чи інших зв'язків, відсутність зрозумілого мотиву укладення договору дарування майна тощо).
- ✓ Суди попередніх інстанцій помилково врахували позицію набувача акцій про те, що власник майна має право вільно володіти, користуватися та розпоряджатися власним майном та не повинен вказувати мотивів вчинення правочинів щодо належному йому майна, в тому числі дарування акцій іншим особам, з якими його не пов'язують родинні та дружні відносини, оскільки законодавство гарантує право кожного розпорядження його майном.
- ✓ ВС доходить висновку, що якщо законодавством передбачено переважне право інших осіб на купівлю певного майна, то власник майна, який вчинив правочин дарування, **має довести розумні мотиви такого правочину**. За відсутності таких мотивів (зокрема, у випадку дарування майна, яке має значну вартість, сторонній особі) правочин може бути визнаний судом удаваним.

Постанова КГС ВС від 13.10.2021 у справі № 912/3747/20
(продовження)

Переважне право купівлі частки у статутному капіталі ТОВ, акцій АТ (відмова отримати повідомлення про продаж частки)

- ✓ У справі про переведення на позивача права і обов'язки покупця за договором купівлі-продажу частки у статутному капіталі ТОВ позивач не оспорує факт відмови отримання в рекомендованого листа відповідачки.
- ✓ Суд апеляційної інстанції помилково не взяв до уваги, що у цьому разі поведінку позивача щодо свідомої відмови отримання поштових листів від відповідачки (іншого учасника з часткою 50 % у товаристві) **не можна визнати добросовісною та розумною та такою, що відповідає звичаю ділового обороту.**
- ✓ Позивач, відмовившись отримати поштовий лист від відповідачки, **порушив її право розпоряджатися своєю часткою у статутному капіталі**, оскільки у такий спосіб унеможливив доведення нею дати отримання повідомлення про намір учасника продати частку, з якою закон пов'язує початок перебігу 30-денного строку на здійснення повідомлення про намір скористатися своїм переважним правом.

Постанова КГС ВС від 04.08.2021 у справі № 921/383/20

Переважне право купівлі частки у статутному капіталі ТОВ, акцій АТ (відмова отримати повідомлення про продаж частки)

- ✓ Підсумовуючи викладене та зважаючи на підстави касаційного оскарження, ВС зробив висновок, що норми ч. ч. 1, 3 ст. 20 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» щодо дати отримання повідомлення про намір учасника продати частку у спірних правовідносинах слід застосовувати таким чином: **у разі відмови учасника товариства від отримання надісланого поштою повідомлення іншого учасника про намір продати свою частку третій особі, що підтверджується відміткою у поштовому повідомленні, і не здійснення ним заяви про намір скористатися своїм переважним правом протягом 30 днів з дати відмови, на 31 день така частка може бути відчужена третій особі на раніше повідомлених умовах, і у такому разі учасник товариства не має право вимагати в судовому порядку переведення на себе прав і обов'язків покупця частки.**
- ✓ Аргументи позивача щодо невідповідності повідомлення вимогам ч. 3 ст. 20 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» було обґрунтовано відхилене судом першої інстанції, оскільки таке повідомлення містить інформацію про ціну та розмір частки, що відчужується. А визначення в договорі таких умов продажу як сплата суми частинами не може бути підтвердженням порушення переважного права позивача, оскільки він взагалі відмовився від отримання повідомлення. Спір у справі виник не через зміну продавцем умов такого продажу.

Постанова КГС ВС від 04.08.2021 у справі № 921/383/20
(продовження)

Переважне право купівлі частки у статутному капіталі ТОВ, акцій АТ (відмова від переважного права)

- ✓ Суди встановили, що **учасник сам відмовився від реалізації свого переважного права**, у тому числі шляхом голосування на зборах за включення нового учасника до складу товариства і внесення відповідних змін до статуту, то така відмова свідчить про обізнаність учасника з наміром продати частку і відсутність намірів її придбати. Відповідно, переважне право учасника на придбання частки не порушено.
- ✓ Відповідне **волевиявлення може бути зроблене і після укладення договору купівлі-продажу** частки, тобто є певним схваленням учасником правочину з відчуження частки третій особі вже після його укладення.
- ✓ **Відмова від переважного права є одностороннім правочином**. Учасник, який відмовився від реалізації переважного права, надає право третій особі набути частку у статутному капіталі у власність і стати учасником товариства. У разі, якщо учасник спочатку відмовився від свого переважного права, а потім звернувся до суду для переведення на себе прав покупця, то такий учасник відмовився від одностороннього правочину.
- ✓ Відповідно до ч. 1 ст. 214 ЦКУ особа, яка вчинила односторонній правочин, має право відмовитися від нього, якщо інше не встановлено законом. Якщо такою відмовою від правочину порушено права іншої особи, ці права підлягають захисту. Відтак, суд має захистити права нового учасника, добросовісного покупця, який при придбанні частки розумно покладався на цей односторонній правочин.

Постанова КГС ВС від 31.03.2021 у справі № 923/875/19

Переважне право купівлі частки у статутному капіталі ТОВ, акцій АТ (оферта)

- ✓ ТОВ «Львівтрансмаш» направило на адресу іншого учасника ТОВ «Сейф Інвест» лист-повідомлення, у якому поінформувало про намір продати свою сформовану частку за ціною 1 560 000,00 грн, та просило повідомити про намір скористатись переважним правом на викуп вказаної частки.
- ✓ У вказаному листі-повідомленні ТОВ «Львівтрансмаш» зазначило лише ціну та розмір частки. Отже, враховуючи приписи абз. 1 ч. 3 ст. 20 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», ч. 1 ст. 641 ЦКУ та встановлені судами обставини справи, Суд погоджується з висновками судів про те, що **лист-повідомлення слід розцінювати саме як інформаційний лист, а не як оферту.**
- ✓ В матеріалах справи **відсутні докази надання (пропонування) будь-якою із сторін проекту відповідного договору**, що свідчить про відсутність обставин ухилення відповідача у даній справі від укладення договору купівлі-продажу пропонованої до продажу частки (частини частки). Суд зазначає, що вказані обставини також унеможливають визнання судом укладеним спірного договору, в редакції наданій позивачем.

Постанова КГС ВС від 16.03.2021 у справі № 911/178/20

Переважне право купівлі частки у статутному капіталі ТОВ, акцій АТ(придбання розміщуваних АТ привілейованих акцій)

- ✓ Чинним законодавством встановлено переважне право акціонерів-власників привілейованих акцій на придбання розміщуваних товариством привілейованих акцій у процесі емісії незалежно від наявності відповідного рішення загальних зборів. Таке право може бути невикористане акціонерами шляхом прийняття загальними зборами відповідного рішення, але у випадку відсутності рішення - переважне право діє.

Постанова КГС ВС від 04.03.2021 у справі № 910/14855/19

Переважне право купівлі частки у статутному капіталі ТОВ, акцій АТ (внесення коштів на депозитний рахунок суду)

- ✓ Законом України «Про акціонерні товариства» детально не врегульований порядок звернення акціонера із позовом про захист переважного права купівлі акцій, зокрема, забезпечення при цьому відплатності відчуження прав та обов'язків покупця акцій на користь позивача з метою дотримання справедливого балансу між учасниками спору, отримання відповідною особою належного відшкодування у зв'язку з позбавленням його права на акції.
- ✓ У зв'язку з наведеним при вирішенні відповідного спору необхідним є застосування на підставі ст. 8 ЦКУ правових норм цивільного законодавства, що регулюють подібні за змістом цивільні відносини (аналогія закону) – положення ч. 4 ст. 362 зазначеного Кодексу щодо обов'язку внесення позивачем (одночасно з пред'явленням позову про переведення на нього прав та обов'язків покупця) на депозитний рахунок суду грошової суми, яку за договором повинен сплатити покупець.

Постанова КГС ВС від 23.02.2021 у справі № 910/5349/18

Переважне право купівлі частки у статутному капіталі ТОВ, акцій АТ (внесення коштів на депозитний рахунок суду)

- ✓ Ані ст. 7 Закону України «Про акціонерні товариства», ані застосована за аналогією закону ч. 4 ст. 362 ЦКУ не містять приписів про необхідність відмови в задоволенні відповідного позову в разі внесення на депозитний рахунок відповідної грошової суми після подання позову, тоді як можливість виконання позивачем зазначеного обов'язку саме одночасно з поданням позову залежить від обставин обізнаності його зі змістом відповідного договору купівлі-продажу. Тобто на момент звернення з позовом про переведення прав і обов'язків покупця **позивач може не знати, за якою саме ціною був здійснений відповідний продаж**, якщо порушення його переважного права включає відсутність повідомлення про ціну та умови такого продажу. Відтак Суд погоджується з висновком апеляційного господарського суду про те, що надмірний формалізм, до якого зводяться доводи скаржника в цій частині, не може бути перешкодою для захисту переважного права позивача.

Постанова КГС ВС від 23.02.2021 у справі № 910/5349/18
(продовження)

Договір дарування частки у статутному капіталі ТОВ, акцій АТ

- ✓ Частка у статутному капіталі ТОВ є неспоживаною річчю та може бути об'єктом права власності. Підставою для переходу права власності на частку в статутному капіталі до третьої особи та, відповідно, припинення права власності учасника на таку частку з набуттям його третьою особою, є спрямований на відчуження частки договір, вчинений учасником товариства та іншою особою оплатно або безоплатно.
- ✓ Відступлення (відчуження) частки не є самостійним непоіменованим видом договору, оскільки воно відбувається шляхом укладання договору купівлі-продажу, міни, дарування тощо. Такий договір може укладатися в усній або письмовій формі залежно від вимог чинного законодавства України та статуту товариства. Недодержання сторонами письмової форми правочину, яка встановлена законом, не має наслідком його недійсність, крім випадків, встановлених законом.
- ✓ Закон передбачає обов'язкову письмову форму договору дарування майнового права. Відповідно до чинного законодавства **договір дарування частки (корпоративних прав) у статутному капіталі товариства має вчинятися у письмовій формі**. У разі недодержання письмової форми цей договір є нікчемним. Письмова форма договору дарування частки може вважатися дотриманою, зокрема, якщо волевиявлення сторін викладено у заяві учасника на ім'я товариства та протоколі загальних зборів учасників товариства за умови, що у цих документах зазначено про безоплатність передачі частки і протокол містить підписи обох сторін правочину (дарувальника і обдаровуваного).

Постанова КГС ВС від 16.09.2021 у справі № 923/404/20

Договір дарування частки у статутному капіталі ТОВ, акцій АТ

- ✓ Скаржник вважає, що відсутній висновок ВС щодо питання застосування ст. 231 ЦКУ у правочинах, що виникають з корпоративних відносин, тобто між учасниками/ акціонерами господарських товариств.
- ✓ Разом з тим, з огляду на те, що правові висновки щодо застосування ст. 231 ЦКУ викладені в численних постановах ВС, зокрема і в тих, на які посилається сам скаржник, колегія суддів вважає доводи касаційної скарги в цій частині необґрунтованими.
- ✓ При цьому колегія суддів зазначає, що стосовно такої підстави визнання правочину відчуження часток/акцій недійсним, як те, що воно відбулось поза волею їх власників, **діють загальні норми ЦКУ щодо єдності волі та волевиявлення** (статті 229-233 ЦКУ) і висновки щодо їх застосування не мають особливостей у корпоративних правовідносинах.

Постанова КГС ВС від 29.07.2021 у справі № 907/113/18

Продаж частки у статутному капіталі ТОВ на електронних торгах

- ✓ Основним доводом позивача у справі № 911/459/20 було те, що на момент проведення торгів частка позивача у статутному капіталі ТОВ становила не 30,8%, а лише 0,15% і на торгах було продане неіснуюче майно боржника, але продаж так званого «неіснуючого майна» може порушувати права та законні інтереси покупця такого майна, а не боржника у виконавчому провадженні. **Права боржника не можуть бути порушені внаслідок продажу майна, яке він не вважає своєю власністю.**
- ✓ Частка ТОВ у розмірі 30,8% у власному статутному капіталі не припинила існування, не була анульована, а відповідно до рішення загальних зборів товариства від 10.05.2019 вона була безоплатно перерозподілена між іншими учасниками товариства (в розмірі, пропорційному їх часткам у статутному капіталі).
- ✓ Враховуючи те, що все рухоме та нерухоме майно ТОВ перебувало під арештом ще з 07.12.2018, це унеможливило будь-які законні переходи права власності, у тому ж числі на частку у статутному капіталі від одних осіб до інших.
- ✓ Таким чином, стверджуючи про те, що йому належить частка у капіталі у розмірі 0,15% ТОВ **по суті подало позов в інтересах третіх осіб** – учасників товариства, між якими була розподілена частка цього товариства.

Постанова КГС ВС від 03.02.2021 у справі № 911/459/20

Придбання частки у статутному капіталі самим товариством

- ✓ Товариство може придбати частки учасників без зменшення свого статутного капіталу, лише якщо одночасно сформує резервний капітал і, в такому випадку, відчуження такої частки має бути здійснене товариством протягом року. В іншому ж випадку, придбання частки учасника завжди створює обов'язок товариства щодо зменшення статутного капіталу.
- ✓ При цьому, **не можна ототожнювати частку учасника в статутному капіталі товариства із часткою, яка належить самому товариству у цьому товаристві.** Частка, яка належить товариству, не наділяє його корпоративними правами (ст. 167 ГКУ) – участю в управлінні та іншими правомочностями, передбаченими законом і статутними документами щодо самого себе, перебуває у власності товариства тимчасово (протягом року).
- ✓ **Нереалізація товариством своєї частки не змінює її правового статусу та не наділяє товариство правом брати участь у голосуванні на позачергових загальних зборах та у визначенні кількості голосів на цих зборах.** Тобто, товариство не є учасником щодо самого себе.

Постанова КГС ВС від 28.07.2021 у справі № 904/1112/20

Придбання частки у статутному капіталі самим товариством

- ✓ Отже, учасником товариства не може бути саме товариство, а наявність у нього частки не наділяє його правами і обов'язками учасника, оскільки це суперечить сутності корпоративних правовідносин.
- ✓ З аналізу ст. 25 Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» вбачається, що володіння товариством часткою у своєму статутному капіталі є обмеженим як тимчасовістю (один рік з моменту придбання з обов'язком її відчуження), так і порядком корпоративного управління (неможливість голосування на загальних зборах цього товариства). Отже голоси, які припадають на частку, яка належить самому товариству, не враховуються при визначенні результатів голосування на загальних зборах учасників з будь-яких питань.

Постанова КГС ВС від 28.07.2021 у справі № 904/1112/20
(продовження)

Щодо згоди одного з подружжя на розпорядження іншим часткою у статутному капіталі ПП, яка є їх спільною сумісною власністю

- ✓ Аналіз п. 4 ч. 1 ст. 116, ст. 177, 190, ч. 1 ст. 355, ст. 368 ЦКУ, статті 60, 65 СКУ, п. п. «а», «д» ч. 1 ст. 10 Закону України «Про господарські товариства», які визначають порядок розпорядження майном, що знаходиться у спільній сумісній власності подружжя, зокрема, часткою в статутному капіталі господарського товариства дозволяє дійти висновку, що **чоловік та дружина розпоряджаються цим майном за взаємною згодою**, наявність якої презюмується при укладенні договорів одним з подружжя.
- ✓ Ураховуючи викладене, ВП ВС вважає за необхідне відступити від висновків ВСУ, викладених у постанові від 03.07.2013 у справі № 6-61цс13, ВС від 10.10.2018 у справі № 569/6236/16-ц та від 12.11.2019 у справі № 918/598/18, що частка в статутному капіталі ПП, яка придбана за спільні кошти подружжя, не є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя та може бути відчужена одним з них без згоди іншого.

Постанова КГС ВС від 29.06.2021 у справі № 916/2813/18

Щодо згоди одного з подружжя на розпорядження іншим часткою у статутному капіталі ПП, яка є їх спільною сумісною власністю

- ✓ Укладення одним з подружжя договору щодо розпорядження спільним майном без згоди другого з подружжя **може бути підставою для визнання такого договору недійсним лише в тому разі, якщо суд встановить, що третя особа (контрагент за таким договором) діяла недобросовісно**, зокрема знала чи за обставинами справи не могла не знати про те, що майно належить подружжю на праві спільної сумісної власності і що той з подружжя, хто укладає договір, не отримав згоди на це другого з подружжя.
- ✓ Подібні правові висновки викладені в постанові ВСУ від 22.06.2017 у справі № 6-3058цс16. Водночас із зазначеної постанови випливає, що для визнання договору недійсним суду слід також встановити недобросовісність того з подружжя, який уклав договір щодо спільного майна. ВП ВС вважає, що положення ч. 2 ст. 369 ЦКУ та ч. 2 ст. 65 СКУ з урахуванням п. 6 ст. 3 ЦКУ спрямовані на захист прав саме добросовісного набувача, а тому саме в разі його недобросовісності договір може бути визнаний недійсним. Тому ВП ВС відступає від зазначеного висновку, викладеного в постанові ВСУ від 22.06.2017 у справі № 6-3058цс16.

Постанова КГС ВС від 29.06.2021 у справі № 916/2813/18
(продовження)

